

EGY ÚJABB KOLOZSVÁRI SZOBRÁSZMONOGRÁFIÁRÓL

Murádin Jenő: *A szobrász Kolozsvári-Szeszák Ferenc*

■ A századforduló erdélyi művésztszadalmában egyik feledésbe merült alakjának, Kolozsvári-Szeszák Ferencnek a pályáját rajzolja meg Murádin Jenő legutóbb megjelent monografikus írásában. A 2015-ben, a sepsiszentgyörgyi ARTprinter Könyvkiadónál megjelent kötetben a szerző a kolozsvári szobrásznak a historizmusban gyökerező és a szecesszióban kibontakozó életművét tárja az olvasó elé.

A könyv szerzője, a Kolozsváron élő Murádin Jenő a magyar művészettörténet szakma és olvasóközönség előtt egyaránt ismert kutatója az erdélyi képzőművészetnek. Murádin a korszak erdélyi származású szobrászaival már korábban is foglalkozott, az utóbbi években jelentek meg Fadrusz János és Köllő Miklós munkásságát bemutató kötetek, melyek sorába illeszkedik az alább bemutatásra kerülő kötet is.

Szerkezetét tekintve a könyv hét fejezetre tagolódik, amelyet az alkotó munkásságát bemutató, közel harminc reprodukcióból álló képgaléria követ, mindezek végén pedig egy rövid életrajzi mutató kap helyet. Az első hat fejezetben a művész születésétől fiatalon bekövetkezett haláláig kerülnek tárgyalásra életének különböző állomásai, míg az utolsóban egyfajta összegzést kaphatunk Kolozsvári-Szeszák munkásságáról, ami kijelöli helyét a korszak művészetének történetében. A gazdag jegyzetapparátussal, szövegközi képekkel is ellátott életrajz alapos kutatásról tanúskodik, melynek elsődleges forrásai a korabeli sajtótermékekben megjelent híradások, de jelentős információkat szolgáltatottak az életmű megrajzolásához a különböző iskolai értesítőkből, évkönyvekből vagy kiállítási katalógusokban fellelhető adatok is.

Az első fejezetben – *Család, tanulmányok, pályakezdés* – a szerző a kolozsvári Malom utcai szülői háztól a budapesti Iparművészeti Főiskoláig kalauzolja az olvasót, bemutatva a szobrász családi körülményeit és fiatal, pályakezdő éveit. Lényeges kiemelünk, hogy a szobrász születési dátumával

kapcsolatos bizonytalanságot tisztáz a szerző, és bemutatja azt a kolozsvári környezetet – jelesül a helyi ipari szakoktatást olyan tanítókkal, mint Pákei Lajos és Molnár József –, amely inspirálóan hatott a fiatal Szeszák pályaválasztására. A szülőföldön szerzett tapasztalatokat követően a kolozsvári ifjú 1899-től Budapesten folytatott művészeti tanulmányokat, mely elhatározás korántsem volt szokatlan a korszak erdélyi művészeinek körében, sőt mondhatni ez jelentette a művészé válás egyik igen fontos alapját.

A *Töretlen elkötelezettséggel* című fejezet számot ad Szeszák tanulmányaiában történt előhaladásáról, fiatalon elért sikereiről, bemutatva első ismert alkotásait. A szobrász korai munkái, melyek túllépték a tanulmányok által behatárolt tematikákat, Kolozsvárhoz kötődő jelesebb személyeket (Brassai Sámuel, E. Kovács Gyula, Versényi György) megörökítő domborművű portrék és büsztők voltak, s ezek a szerző meglátása szerint Szeszák Ferenc irodalmi és kultúrtörténeti érdeklődéséről is tanúbizonyságot tesznek. Szeszák is – ahogy kortársai közül többen – megjárta ösztöndíjjal Párizst, s egyetérthetünk a szerzővel abban, hogy ez a tanulmányút jelentős hatást gyakorolhatott a szobrásznak a szecesszió jegyében kibontakozott stílusfejlődésére. A fejezet továbbá rávilágít a kolozsvári művésznak a rövid életű Erdélyrészi Szépművészeti Társaság által szervezett tárlatokon való részvételére, valamint a Mátyás-szobor felavatása körüli események formáló és inspiráló hatására.

A *mesteriskola és epreskerti tanulságok* fejezet címe arra a művészeti környezetre utal, amelyben az itt tárgyalt alkotások megszülettek. Szeszákknak a városi közgyűlés újabb ösztöndíját szavazott meg, ami arra készítette, hogy szakmailag továbbképezze magát, így tanulmányait 1903 és 1907 között Stróbl Alajos szobrászati mesteriskolájában folytatta. A város által juttatott ösztöndíj mögött, amit a szerző is kiemel, kétségkívül a támogató későbbi megbízásainak

szándékai húzódtak. A várostól érkező felkérés nem is várattott sokáig magára, 1904-ben az új színház épületének szobrászati díszítésében szántak Szeszákknak feladatokat. Részletesen kerül ismertetésre az új színház két homlokzati fülkéjében elhelyezett egész alakos Wesselényi Miklós- és Jósika Miklós-szobor története és utóélete, valamint a főhomlokzat két tornyán elhelyezett szobor-kompozíciók, amelyek Apollón és Thália alakját jelenítik meg oroszlánok húzta tri-gában. Ezek az alkotások az epreskerti környezetben, Stróbl irányítása alatt születtek, a két nagyobb kompozíciót Szeszák szobrásznövendék társaival együtt vitelezte ki. A fejezet további része a szobrász egy másik, ebben az időszakban készült alkotásával, a Nagyszalontán felállított, egész alakos, ülő testhelyzetben ábrázolt Arany János szobrával foglalkozik.

A negyedik rész – *Budapest művész-közösségében* – a kolozsvári szobrász sikereit és kudarcait tárja az olvasó elé a különböző pályázatok, szobortervek és csoportkiállításokon való részvételei kapcsán. A részletes bemutatásra kerülő, Magyarokiszava város megbízására készített, 1908-ban felállított nagyméretű, expresszív mintázással kivitelezett Krisztus-szobrával Szeszák már érett, mesterségbeli tudásának magaslatán álló szobrászként mutatkozik meg. Budapesti Százados úti műtermében sorra alkotta meg a nagyobb pályázatokra készített szoborterveit. Részt vett a Kossuth-émlékműpályázaton, a Bartha Miklós- és Csányi László-szoborpályázatokon, a miskolci Deák-szobor pályázatán, a budapesti Erzsébet-émlékműre kiírt pályázaton, a Munkácsy-pályázaton, valamint a Kelety Gusztáv-síremlékpályázaton. S bár legutóbbit leszámítva mindannyin sikertelenül pályázott, mégis több esetben vígaszdíjat ítéltek pályamunkájáért, így anyagi gondokkal nem küszködött. A fenti pályázatokon való részvétele mellett a szerző a szobrász műcsarnoki tárlatokon való szerepléseire is kitér, hol főként kispasztikákkal, portrékkal jelentkezett.

A monográfia soron következő fejezete *A hazahívó szülőföld* címet kapta, utalva a szülővárosba, Kolozsvárra való visszatérésre. 1914-ben, még a világháború kitörése előtt költözött haza Szeszák, és rendezett be műtermet az Erdélyi Nemzeti Múzeum épületében. Murádin Jenő a Pósta Béla hagyatékában fellelhető iratok alapján tárja fel a szobrász hazatéréseinek körülményeit, és körvonalazza Szeszák és az egyetemi tanár, múzeumigazgató Pósta közötti együttműkö-

dést. A betegsége ellenére az 1915-ben besorozott szobrász, bevonulása előtt kiállítását rendezett kolozsvári műtermében, ennek leírása zárja a fejezetet. Érdemes kiemelni, hogy a szerző kutatása révén került elő az egyik, a fent említett műtermi kiállításon szereplő, expresszív megmintázású terrakottaszobor, mely Rezik Károly zeneművészt ábrázolja, gondolkodás közben.

„*A halottak élén*” címmel a könyv a hatodik, utolsó előtti fejezete a szobrász életének utolsó éveit foglalja össze. A katonai szolgálat alól rövidesen felmentett Szeszákot a Kárpátok öre szobrának megalkotására kérték fel. Szeszák Ferenc talán napjainkban legismertebb alkotásának – mely politikai-nemzeti töltete miatt emelkedik ki az életműből – történetét követhetjük nyomon a szobor kezdeményezésétől a felállításon át egészen annak utóéletéig. A fejezet további része a szobrász utolsó éveiben a Házsongárdi temetőbe készített síremlékeivel foglalkozik. A háború okozta anyagi nehézségek miatt, sajnálatos módon pont a *Házsongárd szobrászának* is nevezett, felvett előnevében szülővárosa előtt tisztelgő Kolozsvári-Szeszák Ferencnek nem készülhetett el érdeimeihez méltó síremléke, így máig jeltelen, felderítetlen sírban nyugszik.

A könyv utolsó részében, mely *A historizmustól a szecesszióig* címet kapta, a szerző művészettörténeti szempontból értékeli Kolozsvári-Szeszák munkásságát, áttekintve az életmű jelentősebb szakaszait. Részletesebben tárgyalja Gyarmathy Zsigáné Hory Etelkát ábrázoló térszobrát, mely ma a kolozsvári Botanikus kertben található, ugyanakkor a szobrász közgyűjteménybe került hagyatékáról is számot ad.

Bár néhány archív fényképfelvétel esetében elmaradt a forrás helyének feltüntetése, összességükben a gondos kutatómunka során összegyűjtött, közel fél kötetet kitevő színes és fekete-fehér reprodukciók szerencsés módon egészítik ki az írást, megkönnyítve az olvasó számára Szeszák művészetének megismerését.

A fenti rövid ismertetés után elmondhatjuk, hogy Murádin Jenő hiánypótló munkát végzett. Kolozsvári-Szeszák Ferenc életének és művészetének megrajzolása segít abban, hogy a korszak magyar művészetéről alkotott képünk teljesebbé válhasson egy olyan elfeledett vagy nem eléggé ismert szobrász életművével, aki korának igencsak közismert, pályázatokon is aktív, szülővárosában megbecsülésnek örvendő szereplője volt.

Vécsei Hunor